

ГЛАВА II

ТРАКО-ИЛИРИ И РИМЛЯНИ

Първобитни времена на полуострова.—Могили.—Трако-илири.—Тъхнитъ колѣна, езикъ, нрави и сѣдбини. — Римско владичество. — Романизация на първобитното население. — Можемъ ли да смѣтаме славянитъ за първобитни жители на полуострова?

Първобитнитъ времена на Балканския полуостровъ тънатъ въ дълбокъ, непроницаемъ мракъ. Какъвъ народъ най-напредъ е пасълъ стадата си по тракийскитъ равнини, по ливадитъ на Косово поле, звуковетъ на какъвъ езикъ най-първо сж ехтѣли въ скалиститъ проломи на Балкана, Шаръ и Пиндъ — за това историята мълчи. Ни едно предание, ни една сага не ни разказва за най-старо преселване на човѣшкия родъ по тия страни; но изглежда, че най-старото познато намъ население на полуострова при своето пристигане не е заварило тамъ предшественици.

Напоследъкъ могилинтъ хълмове (tumuli), прѣснати въ грамадно количество по цѣлия полуостровъ, обѣрнаха върху си вниманието на издирвачитъ като несъмнени паметници отъ дълбока старина¹. Това сж конусовидни хълмове отъ различна височина, най-голѣмитъ достигатъ до 20 метра. Малко мѣстности има, дето тѣ да не изпъкватъ предъ очитъ на пѣтешественика. Най-много се намиратъ въ Тракия, особено въ околноститъ на Пловдивъ, дето се срѣщатъ надлъжъ покрай рѣка Марица. Въ тия мѣста тѣ отдавна сж обръщали върху си вниманието на всички пѣтешественици: Verantius, Dernschwamm, Busbeck (всички отъ 1533 год.), Gerlach (1573 год.), Вратиславъ (1591 год.), Blunt (1634 год.), Riccaut (1665 год.) и мнозина други споменуватъ за тѣхъ; обикновено ги смѣтали за гробници; малцина само автори мислѣли, че тѣ сж насипани, за да посочватъ пѣтя зимно време. Около Одринъ и покрай южна Марица, както и по брѣговетъ на Пропонтида такъвъ родъ могили не сж рѣдки. Твърде много ги срѣща пѣтешественикътъ покрай рѣка Тунджа и подъ южния склонъ на Балкана, въ Казанлъшката розова котловина, въ долината на Шипка, въ овошнитъ градини на Стара-Загора (Желѣзникъ). На северъ отъ Балкана има нѣколко по пѣтя отъ Търново за Русе, после при Шуменъ и между Ловечъ и Плѣвенъ. Интересно е, че въ XI вѣкъ една областъ въ низината между Дунава, Балкана и морето се наричала „Сто хълма“². Надлъжъ по брѣга на Дунава се точатъ редица конусовидни възвишения на еднакво разстояние едно отъ друго. Сжщо и по влашкия брѣгъ се издигатъ подобни, но по-низки хълмове. Нѣколко групи отъ тѣхъ се срѣщатъ въ Софийската котловина, покрай рѣка Рила при село Стобъ и край Струма, близо до Кюстендилъ; многобройни сж тѣ въ македонскитъ равнини край долния Вардаръ, дето сж прѣснати въ околноститъ на Воденъ и Солунъ и особено изпъкватъ съ грамадниятъ си размѣръ. Сжщото е въ Тесалия. Дори въ Херцеговина сж намѣрени нѣколко. Въ Албания и